

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „**KOROŠKI SLOVENEK**“.
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Politično in gospodarsko društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Jugoslavija in Avstrija.

Že dalje časa sem je opaziti v gotovih avstrijskih listih namigavanja na Jugoslavijo, češ da roko v roki z Nemčijo in njenimi prijatelji izpodkopava tla samostojni Avstriji in pripravlja v svojem ozemlju napad hitlerjanskih čet na avstrijska tla. Dunajska „Reichspost“ je koncem avgusta prinesla na uvodnem mestu celo poročilo, da se zbirajo hitlerjanski begunci iz Avstrije v okoliših Maribora in Bleda ter da stojijo pod vodstvom bivšega vodje štajerskega Heimatschutza Kammerhoferja. Glasom poročila taistega lista se je istočasno pojavil v Mariboru znani bivši vodja koroškega hitlerjanstva von Kothen; končno se še javlja, da se razvija med ubeglimi hitlerjanskimi vodji in zastopniki jugoslovanskih oblasti živahno občevanje očitnega značaja. Jugoslovanska oblast po teh vesteh mirno gleda počenjanju hitlerjancev in dovoljuje njihovo zbiranje v bližini avstrijske meje. Po mnenju navedenega lista obstoja med Jugoslavijo in Nemčijo nek dogovor, po katerem bi si po nasilni priključitvi Nemci prilastili pot do Trsta in Jadrana, Jugoslovonom pa se dodelila Koroška do Nizkih tur ob štajerski meji. Članek lista „Reichspost“, ki se ga smatra za poluradno vladno glasilo, je vzbudil pozornost vse mednarodne javnosti in je našel pot v vse večje inozemske liste.

Slovenski manjšini na Koroškem odnošaji med Avstrijo in Jugoslavijo nikakor niso in ne smejo biti deveta briga in so zato navedene vesti dunajskega lista, ki so jih še isti dan prinesli tudi koroški nemški listi, vzbudile polno pozornost. Uredništvo manjšinskega glasila je smatralo za svojo dolžnost, da si iz tega razloga poišče resnice k zgorajšnjim poročilom in sicer tam, kjer jo najde verodostojno dovolj. Zamogli smo dognati sledeče: O kakem zbiranju hitlerjanskih beguncev ob avstrijski meji ni nobenega govora. Begunci so nastanjeni v posebnih taboriščih v Varaždinu in Požegi ter se nahajajo pod državnim nadzorstvom. Redki poedinci, ki so ob prestopu državne meje razpolagali z redno potno listino in razpolagajo s potrebno gotovino, se nahajajo pri znancih v Sloveniji. Ni nadalje nikakega govora o vojaškem vežbanju ali oboroževanju beguncev v taboriščih. Tudi ni resnica, da bi bivala znana hitlerjanska voditelja Proksch in von Kothen na jugoslovanskih tleh, kot je neresnica, da obstoja v Mariboru katerikoli hitlerjanski urad, ki naj bi se po poročilih avstrijskih listov bavil s sestavljanjem seznama beguncev in razpečevanjem hitlerjanskega propagandnega materijala. Istotako iz trte je izvita vest o izkrcavanju monakovske avstrijske legije na jugoslovanskem ozemlju. Jugoslovanska oblast ni v ničemer prekoračila mej mednarodnega običaja, ki dovoljuje političnim beguncem bivanje v drugi državi. — Tako izgleda, da je poročilo dunajskega lista navadna mistifikacija iz krogov, ki jim napetost med obema državama gre v račun, ali pa inspiracija od strani, ki bi rada videla Jugoslavijo osamelo v Podonavju.

Mednarodni položaj sam ne dovoljuje nobeni državi, tudi ne Nemčiji, da bi se v toliki meri prekoračila meja dovoljenih sredstev političnega boja. Očitek politične kratkovidnosti je v trditvi, da je nadalje v očigled ekspanzivnosti nemškega narodnega socializma može katerikoli resen dogovor z Nemčijo, kot je otroško misliti, da bi bila hitlerjanska Nemčija pripravljena odstopiti le košček zemlje, ki jo smatra za svojo, in tako postala nezvesta glavnemu svojemu načelu: nemški totalitarnosti. — K poročilu dunajskega lista je govoril tudi kancler Schuschnigg o priliki sprejema časnika ter izjavil, da je doslej potrjena edino vest, da je zbežalo večje število koroških upornikov na

jugoslovanska tla in se še tam nahaja. Nepotrjena pa je novica, da se begunci tam organizujejo in jih vodijo nekateri voditelji iz Monakovega.

Naglasili smo že naš interes na dobrih odnošajih med državo, kateri pripadamo kot državljani, in državo materinskega naroda. Zato obsojamo neresnična poročila, ki zamorejo vzbujati v sosednji državi le nevoljo in upravičena sumničenja. Znano je tudi, da so predvsem na Koroškem krogi, ki kujejo iz takih poročil svoj kapital v namene, ki niso nikakor istovetni z nameni vlade in še manj

z našimi interesi. Kot katoliška narodna manjšina ne moremo odobravati tudi ne načela, da je v dosegu političnih ciljev dovoljeno vsako sredstvo, četudi ne odgovarja čutu pravičnosti in morale. Na zvezni vladi je, da odgovori na vesti, ki sosednji državi niso vseene, in del tega odgovora je v tem, da nudi manjšinam, katerih položaj spremlja materinski narod z zadostnim razumevanjem, pravico kulturne samouprave. Le tako dobro dokaže, da se ne istoveti s cilji, ki jih zasleduje neresnica v političnem časopisju.

Bog — narod — država.

Šentjakob, sloveča vasica sredi našega Roža, je minulo nedeljo praznoval jubilej petdesetletnice slovenske požarne brambe. Pa to ni bil navaden gasilski jubilej, kot jih sicer srečavamo, bila je vanj položena misel, vredna drugega mesta v našem manjšinskem glasilu.

To središče slovenskega Roža slovi po velikih možeh, ki jih je dalo našem rodu od Brča do Pliberka in še preko gora. Profesor Ahacelj, prvoboritelj na polju slovenske prosvete, Anton Janežič, znameniti slovničar in kulturni delavec, sta izpod šentjakobske kmečke strehe; župnik Treiber, prvi pevec slovenske koroške himne „Njav čriez jizaro“, je tod župnikoval in našel svoj zadnji dom. Znan je Šentjakob tudi danes po svojih možeh, pristnih koreninah naše lepe zemlje in ne najzadnje po svojih izbornih pevcih. Zdi se, da živita pod zeleno Golico in Rožico stara Serajnikova žilavost in Mirkov rožanski ponos skozi stoletja do danes. Lani so tod praznovali šestdesetletnico svoje posojilnice, ki je druga najstarejša med Slovenci sploh. Letos pa so pridružili še zlati jubilej svoje požarne brambe, prvega rožanskega gasilnega društva. Prvenstvo med vsemi slovenske Koroške je dalo Šentjakobu in Šentjakobčanom pravico, da so minulo nedeljo povodom jubileja naglasili misel, ki nikakor ne more in ne sme ostati brez vpliva na ostalo slovensko Koroško.

Slovenska požarna bramba se je odločila, da povabi k zlatemu jubileju vse sosednje brambe in tudi nemška voditelja okrajne in deželne gasilske zveze, četudi sama ni njena članica in zato ne v polni meri deležna njenih ugodnosti in dobrot. Sosedje so se povabilu polnoštevilno odzvali, tudi okrajni in deželni načelnik nista odrekla. Došli so na proslavo tudi trije povabljeni zastopniki Jugoslovanske gasilske zveze iz Ljubljane in kot je

že življenje zagonetno in polno slučajev, ne zgolj vzvišenost taistega poklica, tudi nekdanje vojno tovarništvo je doprineslo, da se je med nemškimi gospodi in jugoslovanskimi gosti kmalu razvil živahen, prisrčen pomenek. Pa tudi med rojaki-gasilci sosednjih vasi in občin, ki jih je desetletna zgodovina razdvojila in medsebojno odtujila v vsakdanjem in posebej narodnem življenju, je po prvi osuplosti vstala misel **zopetne vzajemnosti in odkritejših odnosov**. Nikdo izmed prisotnih in sodelujočih se ni mogel ubraniti mogočnemu utisu, ves pestri slavnostni spored se je mahoma zazdel kot en sam pozdrav in dobrodošlica ob zopetnem — četudi šele začasnem — snidenju dveh sinov taiste slovenske matere, doslej razprtih in razdvojenih po pomislekih dose danje dobe liberalizma in ozkosrčnosti. Lahko je dejal zato slavnostni govornik zbranim: „**Nazaj hočemo v nekdanjo družinsko skupnost, mi sinovi in hčere ene matere! Najdražje, kar se je rodilo pod preprosto kmečko streho, vzajemnost in složnost v žalosti in veselju, ljubezen v sreči in nesreči, naj spet zaživi po naših lepih koroških vaseh! Ne h temu gnilih kompromisov in ne pogodb na krpah papirja, najprej ljubezni v srca in jasnosti skupnih vzorov: Bog, narod, država!** Bolje nam bo, da nas najde bodočnost dobro pripravljene, složne brate in sestre ene družine.“

Seve je morala biti temu povod slavnost one organizacije, ki zamore dobro uspevati in delovati le na temelju onih dveh zakonov, ki sta skrivnost vsega žitja in bitja in ki si ju je gasilstvo prisvojilo kot svoje geslo: V slavo Najvišjemu, v pomoč bližnjemu. Dolga pa je pot od gasilstva v kulturo in gospodarstvo enega naroda in naj nas bodočnost najde dobro pripravljene zanjo, ker tod je smer bodočega našega razvoja!

Na Dunaju.

Minuio nedeljo so na Dunaju odkrili spomenik v svetovni vojni padlim junakom. Slavnosti se je udeležilo nad 100.000 oseb, v prvi vrsti bivši vojaki v starih avstrijskih uniformah, nadalje zvezna vojaščina in pomožne čete. Kardinal Innitzer je izvršil cerkvene obrede in v sledečem nagovoru naglasil, naj bi bil spomenik padlim vedni klicar k zvestobi, pa tudi k novemu življenju v boju za mir. Med drugimi je nagovoril zbrane stotisoče tudi kancler dr. Schuschnigg in izjavil: Dovolj je nas moža, da upoštevamo v našem boju tudi druga, nasprotna mnenja, če so poštena in jih ne zastopajo ljudje, ki hoče dani položaj samo izrabiti. Nov čas prihaja, novo ljudstvo in nova država. Vsak, komur Avstrija obljubi zvestobo, lahko računa, da jo bo držala. — Zvezni prezident Miklas je naglasil, da gre v sedanjem boju za ljudstvo in domovino, za avstrijsko svobodo in neodvisnost, katero si država ne bo pustila vzeti nikdar. Naša

država bo ostala ne zaradi sebe, marveč ker doprinaša k rešitvi vse Evrope in k miru in sreči sveta in ne najzadnje k časti nemškega imena.“

V Avstriji ne bo ne priključitve in ne cesarja. Zdi se, da so si evropske države edine v tem, da je i priključitev Avstrije k Nemčiji i obnova monarhije pod habsburškim Otonom lahko povod vojnim zapletljajem. Edine pa so si tudi v tem, da mora Avstrija ostati neodvisna. Francoski zunanji minister je izjavil, naj Anglija, Francija in Italija vzajemno prevzamejo jamstvo za neodvisnost Avstrije. Francija je pripravljena z ostalimi državami nuditi Avstriji vso potrebno finančno in gospodarsko pomoč. Najboljša rešitev pa je zblizanje in sporazum vseh podonavskih držav.

Okoli rimskega pakta. Izgleda, da je fronta Francija—Italija—Rusija dovršena in da so odstranjene glavne ovire, ki so doslej zabranjevale sporazum. Fronta je naperjena predvsem proti Nemčiji, če bi hotela motiti evropski mir. Francija in Italija sta

si edini tudi v podonavskem vprašanju in je verjetno, da Italija ne bo zahtevala vodstva podonavskih držav izključno zase. Zadnji njen predlog se glasi, naj se pridružijo rimski pogodbi še Mala antanta in Poljska. Da se posreči vzajemna rešitev podonavskega vprašanja, je s tem razrešen eden najtežjih sedanjih evropskih sporov.

Milijoni štrajkajo v Ameriki. Minuli teden je izbruhnila v Ameriki v tovarnah tekstilne industrije stavka delavcev, katerih število znaša nad milijon. Delavci zahtevajo uvedbo 34urnega delavnega tedna brez znižanja delavskih plač in sprejem vseh odpuščenih delavcev-članov strokovnih organizacij. Hočejo nadalje priznanje svoje organizacije in ustanovitev posebnega sodišča za poravnavo sporov med delojemalci in delodajalci. Roosevelt je na strani delavcev in posreduje, tako da je upati, da se spor kmalu poleže v prilog delavstva.

Japonci svarijo Evropo. Izšla je zanimiva japonska brošura, o kateri poroča ljubljanski „Slovenec“. V njej svarijo Japonci Evropejce, da so vse preveč ponosni in Japonsko prelahko jemljejo. Japoncev je 135 milijonov, narod je skromen in delavstvo kljub nevisokim plačam štedljivo in pridno. Evropski prepiri Japonski samo koristijo, ker kmalu pride, da ozdravi bolno Evropo. Evropa je že izgubila svoje nekdanje prvenstvo na svetovnem trgu. Če je tako prav njej, zakaj ne bi bilo Japoncem! Rumena nevarnost se najavlja v prvih znamenjih.

Sv. oče o narodni zavesti

Ljubljanski „Domoljub“ prinaša pod gornjim naslovom sledeče zanimive vrstice:

Že v prvi svoji okrožnici „Ubi arcano“ je sv. oče obsodil pretirani nacionalizem. Ljubezen do domovine in do naroda, pravi, je velika krepost in nagiba k junaškim dejanjem, dokler jo vodi krščanska postava. Kal pa je ta ljubezen za mnoge krivice in hudobije, ako prekorači meje pravičnosti in se razvije v neizmerno strast. V tej strasti pozabi človek, da smo vsi člani ene vesoljne družine, da naj v bratovski ljubezni med seboj občujemo, da ima vsak narod pravico do življenja in blagostanja in da se poštenost nikdar ne sme zavračati. Kar se pridobi za družino, narod ali državo na škodo bližnjega, ne bo ostalo, razdrlo se bo, pa naj se ljudem dozdeva še tako izvrstno in sijajno pridobljeno. Saj pravi sv. Duh: Pravičnost narod povzdigne, greh pa ljudstva nesrečna dela.

V božičnem nagovoru l. 1930 opozarja spet na blodni nacionalizem, ki je ena izmed velikih ovir med državami in narodi. Še težje, da ne rečemo nemogoče je, da bi se ohranil mir med narodi in državami, če namesto resnične in pristne domovinske ljubezni vlada in divja sebični, trdi nacionalizem. To pomeni, da vlada sovraštvo in zavist

namesto vzajemnega teženja za dobrim; vlada nezaupanje in sumničenje kjer bi imelo biti bratsko zaupanje, sovražno tekmovanje in borba izpodrivata soglasno sodelovanje; hlepanje za vodstvom in obvladanjem, namesto da bi se spoštovala in varovala pravica vseh, čeprav so ti slabotni in majhni.

V okrožnici „Caritate Christi“ znova kaže na najgloblji vzrok žalostnega svetovnega položaja, na sebičnost. „Če se ta sebičnost vrine še v mednarodne odnose in zlorabi pravo domovinsko ljubezen in narodno zavest — katere prava krščanska ljubezen ne le ne graja, ampak jo lepo urejajoč še posvečuje in poživlja — potem pač ni več zločina, ki bi se ne zdel upravičen. Kajti isto dejanje, ki se med posamezniki najhujše obsoja, se smatra za častno in vse hvale vredno, če se izvrši v imenu narodne zavesti. Odtod izvira za vse pogubna mržnja do tistega božjega zakona, ki zapoveduje bratovsko ljubezen in ki vse narode in vsa ljudstva druži v eno samo družino...“

Menda ga ni lepšega dokaza pravilnosti tudi našega delovanja in naše smeri, kot je v teh lepih očetovskih besedah. In vendar se med nami še najdejo ljudje, ki hočejo videti poganstvo v sleherni narodni zavesti in v vsakem narodnem delovanju. Ta lepi očetovski opomin naj jih pouči v boljšem! In še so med nami drugi, ki nam propovedujejo nek gnij, prazen kompromis do nezavednih bratov. Tudi tem je v navedenem jasno obrazloženo, kod se zamoreta resnično znajti dva brata, razdvojena po zgodovini in tuji ozkosrčnosti.

Delo za našo mladino.

Kdor ima mladino, temu sliši bodočnost. Vsi kulturni narodi se tega zavedajo, zato vihra povsod po svetu silen boj za mladino. Koliko dela in denarja se žrtvuje samo zato, da se pritegne nase mladino. Koliko vabljenih misli in idej je vrženih v svet samo zato, da bi se jih mladina oprijela in zanje navdušila. Gotovo je med temi mnogo dobrih, a najbrže več slabih. Mladina slovenskega koroškega naroda ni zavarovana pred temi vabami. Tudi za našo mladino se bje oster boj, ja še mnogo ljutejši, kot drugod. Vse organizacije slovenske Koroške, katerih cilj je ponemčevanje našega rodu, so prepričane, da so zmagale takrat, ko so nas ropale mladine. Ravno zaradi tega se je vpreglo v ta ponemčevalni voz tudi naše šole, vse učiteljstvo na Koroškem, kateremu je naša deca izročena skozi dolgo dobo let popolnoma, skuša napraviti iz nje čim večje število renegatov ali nezavednežev. Na to nalogo se učiteljstvo pripravlja že v učiteljskišču. Otrok, ki zapusti takozvano utrakvistično šolo, ni še ničesar slišal o svojem narodu, kvečjemu ga pozna iz

pikrih učiteljevih opazk in sramoteni. Kje naj ta mladina najde vir, da se navzame ljubezni do svojega rodu in matere govorice, spoštovanja do slovenskih starišev in zvestobe svoji, z znojem in krvjo svojih prednikov škropljeni zemlji? Odgovor je lahak, a težka je njegova izvedba. Toda če hočemo ohraniti to našo zemljo koroško še našim slovenskim potomcem, moramo sprejeti breme mladinske vzgoje na nas iz ljubezni do nas in naših otrok. Iz nas samih se mora poroditi odpor, mi sami moramo z viteško vztrajnostjo **zastaviti vse svoje sile in vzgajati svojo dečo v domači hiši k narodni zavesti.** Sin in hči slovenskih starišev naj se ne sramujeta že v zgodnji mladosti, da sta Slovenca. Narodni ponos in zavednost se morata privzgojiti mladini in rasti z njo vred. Če imajo drugi narodi do tega pravico, zakaj bi je koroški Slovenci ne imeli! Pa imajo drugi narodi še šolo, ki jim mladino vzgaja v zavedne člane naroda. Stariši! Mnogo se je v preteklosti v tem oziru med nami zamudilo, bodočnost mora to zacetiti. Naj ima tudi koroško slovensko ljudstvo za seboj mladino, ki ji je slovensko ime domačije in vasi v ponos in ki bo znala ceniti govorico svoje slovenske mamice.

Poglejmo še našo mladino, ki je zapustila šolske klopi. Koliko bi se jih našlo, ki bi znali zapisati svoje ime s slovenskimi črkami ali bili zmožni brati slovensko mašno knjigo? Saj jih skoraj ni! Tukaj, dragi slovenski oče in mati, je treba delati! Šole nalašč vbijejo v otroku zadnjo sled znanja slovenskega čitanja in pisanja, da mu s tem vzamejo slednjo možnost nadaljne izobrazbe. Tu je treba seči po samopomoči. Mi si moramo postaviti **v vsaki družini lastno šolo in učiti otroke doma,** kar nam šola noče nuditi. Lep je naš jezik in vreden truda. Pa naša društva! Koliko dela jih čaka tukaj. Pred igro in izletom in pesmijo bodi skrb, da se zbira šoliodrastlo mladino v fantovski in dekliski družini društva ter jo vzgaja v kremenite značaje, neustrašene borce za vero in jezik naših očetov ter dobre in varčne gospodarje in gospodinje. **V društveno dvorano se mora postaviti tablo in z njo nadomestiti to, kar nam naša šola noče dati.** Na mesečnih ali še bolje 14 dnevnikih sestankih naj se fantje in dekleta poleg drugega uče slovenskega pisanja in branja. To je predpogoj za vsako nadaljno društveno delo, fundament venskemu in narodnemu delovanju. Težka je naloga in za njo je treba požrtvovalnih in zmožnih ljudi, z dobro voljo in navdušenjem v srcu pa se doseže vse. Zato, dragi bratje in sestre, na noge! Na delo, naj mraz je al' vroče, truditi se vsak je dolžan, kdor delati more, a noče, zanj krop je predober neslan!

J. O.

PODLISTEK

F. K. Meško:

Njiva.

V nočeh pa mu govorila vest glasno in neusmiljeno: „Zdaj veš natanko, kako da je s teboj. Ali vrneš njivo in popraviš škodo, ali pa nikjer in nikoli ne dobiš odveze. Do smrtne ure ne! A tudi tedaj boš moral krivico prej popraviti. In kdo vé, ali tedaj dobiš spovednika.“

Vse raztrgano je bilo srce.

Večkrat si ga je hotel potolažiti in razveseliti z njivo. Stal je ob oknu, gledal doli na njivo in si govoril: „Glej, vendar sem te dobil! Vredna si truda, kar sem ga prestal zate.“

A čudno! Takoj se mu je globoko v mislih oglašilo: „Vredna tvoje duše?“

Drugokrat je šel doli k njej. Ob dnevih, kadar je najlepše sijalo solnce, in je ajda — ko je dobil njivo, je rešil obenem od Korenke tudi posetev — cvetela, da je bila njiva kakor oltar v cerkvi, pregrnjen s prelepim snežnobelim prtom.

Tedaj je je bil resnično vesel. In šel je k njej, ker si je rekel: „Ako vidi moje veselje, se razveseli še ona. Pa vse pozabiva ter postaneva dobra prijateljca.“

Čudežnolepa je ležala pred njim, cvetoča in duhteča. V glavo mu je šla ta lepota in ta dišava kakor močno vino. Tako čudno sladko mu je bilo pri srcu, kakor kadar je bil v bližini Marinove Lizike in ga je pogledala s svojimi velikimi, plavimi očmi.

Bila je lepa, da bi zavriskal od veselja. In vendar — ko je tako stal ob njej, je nenadoma začutil, kako mu je tuja. Več imajo od nje drobne čebele, ki brne po njej in nabirajo iz sladkih cvetov med, nego on, ki je njej posestnik in gospod. Drobno žival pita s svojim sadom, a proti njemu je hladna, molčeča, kakor globokoužaljena.

Tedaj jo je božal z najbolj ljubečimi pogledi, da bi jo zbudil, ogrel, oživil. Naštel ji je v mislih vse, koliko da je storil zanj, koliko tvegat in žrtvoval. „Celo dušo! Ali čuješ: Celo dušo!“

A njiva je molčala.

Kakor bridko očitaneje mu je bil ta hladni, ponosni molk. Zazdelo se mu je včas, da bi mu bilo laže, ako bi zakrvavela pred njim, kakor pravi pripovedka o onem krivičnem skopuhu. Ali da bi zaspila vsaka gruda, slednji kamen: „Goljuf! Krivoprisežnik!“

Tako bi pokazala očitno svoje sovraštvo. Tedaj bi imel pravico tudi on, da jo zasovraži, smrtno zasovraži. Planil bi brž nanjo, da se znese na njej zaradi njenega zaničljivega molka, da ji z obrestmi poplača njeno ponosno hladnost. Teptal bi jo od ozar do ozar; poeptal bi brez usmiljenja ves ta njeni deviški kras, vso to duhtečo deklisko lepoto, ki ga tako mami, a vendar čuti in vidi, da ne cveti niemu, ne duhti zanj.

A njiva je molčala, samo molčala. Tako je niti napasti ni mogel lahko.

In vendar se je maščevala takoj prvo jesen.

Tisto noč, ko so bile za drugi dan najete tri žanjice, je pritisnila slana. Povsem poparila in pomorila je ajdo. Zjutraj je ležalo zrnje okrog bilk kupoma na zemlji. Kar ga ni še odpadlo, se je izluščilo

in sesulo, brž ko so se žanjice doteknile bilk. Ostala je le poparjena slama in pleve.

Matijo je zepeklo v srce.

„Ali bo vedno tako nagajala? Ali res ne bo blagoslova z njo?“

Nameraval jo je dati takoj zorati. A kadarkoli je prosil Pintariča, ni imel časa. Zdaj je moral podelati doma, zdaj voziti temu sosedu, zdaj zorati onemu.

A Matija je dobro vedel: „Noče! Dasi ne reče v obraz, v srcu pa si misli: Krivoprisežniku in goljufu ne bom oral!“ Tudi drugod v vasi niso imeli časa. Vsakokrat, kadar je hodil zastonj prosit, se je vračal iz vasi globokoponižan, v srce zadet. In srdit.

„Pa jo pustim čez zimo ležati. Naj se odpočije. Pomladi pa vsejem jarico ali nasadim krompirja.“

Njiva je počivala.

A sredi zime je Matija z grozo spoznal, da je ob tem miru pripravljala le novo maščevanje.

Matija se je med tem vdal pitju. Kakor bi ga bil satan zastrupil z onim alkoholom na dan, ko je po krivem prisegel, je vzljubil pitje in se mu je vdal bolj in bolj. Zakaj v pijanosti je vest molčala. V pijanosti je pozabljal za nekaj časa na vse gorje. Zakaj vse mu je šlo pod zlo. Tudi upanje na ženitev je bil že pokopal. Nekega jasenskega dne je srečal Marinovo Liziko na cesti. Ona je šla iz mesta, on v mesto. Postal je, razpredel razgovor z njo. Po nekaj brezpomembnih vprašanjih je napeljal pogovor naravnost na ženitev. Nekaj časa ga je poslušala molče. A naenkrat je odločno odkimala z glavo: „Nak!“ Brez vsake nadaljnje besede, dobre in hude, ga je pustila tam na cesti in je šla svojo pot.

(Dalje sledi.)

DOMAČE NOVICE

Začetek šolskega pouka na celovških srednjih šolah. Ravnateljstvo celovške zvezne gimnazije in zvezne realne gimnazije obvešča, da se začetek šolskega leta 1934/35 ne izpremeni, kot se je pred mesecem domnevalo. Ponavljalni in sprejemni izpiti se vršijo v pondeljek dne 17. t. m. ob 8. uri zjutraj, vpisovanje ostalih učencev pa je v sredo dne 19. sept.

Opozorjamo! S prihodnjim novim podlistkom začnemo priobčevati najlepšo in najbolj slovensko povest „Na Poljani“ iz peresa znanega pisatelja-duhovnika F. K. Meška. Pisatelj slika v njej skrivnost slovenskega kmečkega doma z besedo, ki jo odlikuje izredna nazornost in globina doživetja. Da obogatijo naše duše ob bogastvu umetnika-duhovnika, bodi naša proslava šestdesetletnice F. K. Meška! Uredništvo.

Kako je štajerskim Nemcem? Toliko se tarna po inozemstvu zanje, češ da jih Jugoslavija zatira in jim odjemlje tudi nejelementarnejše pravice. Iz Maribora pa sedaj ob začetku novega šolskega leta poročajo sledeče: Na Štajerskem bo letos otvorjenih 5 nemških manjšinskih šol in sicer v Mariboru, Št. Ilju, Apačah, Stogovcih in v Lokavcu. V vseh petih šolah je vpisanih 339 učencev. Kolika je slovenska širokogrudnost, kaže slučaj v Št. Ilju v Slovenskih goricah, kjer vzdržujejo za 7 odstotkov priseljenega nemštva posebno šolo. V avstrijskem Špilju pa za 55 odstotkov slovenskega prebivalstva ni niti enega šolskega oddelka. Isto je v Lokavcu v Apaški kotlini, kjer ima 23 otrok nemško šolo, v sosednjem avstrijskem Cmurku pa mora 200 zavednih slovenskih kmetov pošiljati svojo deco v nemške šole. Pa jugoslovanski Nemci s tem še niso zadovoljni in zahtevajo nemške šole še v Marenbergu, Muti in v Št. Lovrencu na Pohorju, četudi živi tod samo peščica Nemcev. — Nad pettisoč slovenskih otrok na Koroškem pa nima niti ene slovenske šole! Deutsche Liebe, zart und weich, oh kje si še!

Šmarjeta v Rožu. Že dalje časa so zmanjkovale tukajšnjim posestnikom ovce na paši. Mislili smo, da jih je prišel davit selski medved-kosmatinec. Te dni pa se je šmarješkimi orožnikom posrečilo izslediti tatu in sicer v osebi tukajšnjega posestnika in tovarnarja pušk Friedricha O. Menda se bodo sedaj, ko je O. odromal v zapore borovelskega sodišča, ovce lahko mirno pasle na sočnih pašah naših gozdov.

Bilčovs. (Tujski promet.) Saj niti govora ni pri nas o njem. Popravila se je pred dvema leti naša cesta in gospodje, ki so se tedaj pri nas mudili, so prorokovali, da se nam s cesto odpira svet. No, nekaj se je res izboljšalo, toda veliko ne. Cesta je bila slabo popravljena in že se kaže, da bo po malem taka ko prej. Avtobus je vozil lani trikrat na dan, letos pa trikrat na teden. Lep napredek! Pa saj ni denarja in počasi se učimo spet, kot naši predniki, peš hoje v Celovec. Tujcev ni k nam, kvečjemu kak avto „frkne“ skozi vas. To je vse. Morda je tako boljše, da ostanemo v svojem svetu miru sami in se ne zmenimo dosti za hrušč in trušč velikega sveta.

Bilo srečno! V Ljubljani sta bila v knezoškofijski kapelici dne 2. septembra poročena gđna Marica Krištofova iz Šmihela v Podjuni in g. šolski upravitelj France Aichholzer iz Dobja nad Baškim jezerom. Poročil ju je nevestin stric g. knezoškof dr. Gregorij Rožman. Priči sta bili g. Stanko Krištof, knezoškofijski komornik, in g. Gregorij Aichholzer, uradnik pri ravnateljstvu državnih železnic v Zagrebu. Novoporočenca sta med nami dobro znana. Nevesta je kot voditeljica naših gospodinjskih tečajev zbirala slovenska dekleta in je vzgojila lepo število ponosnih in zavednih slovenskih gospodinj. Ženin je sedaj šolski upravitelj v Zgornji Beli nad Beljakom. Je eden izmed tistih redkih izobražencev Slovencev, ki po glasovanju niso zapustili naše dežele, marveč vztrajali med nami naprej. Trda je bila izprva njegova borba za nastavitve, končno je bil poslan na Zgornjo Koroško in odtod v beljaško okolico. Znan je kot izreden mladinski učitelj in vzgojitelj, a priznan tudi kot gospodar, zadrugar i čebelar. Cenimo ga kot moža, ki daje državi, kar je njenega, in tudi narodu, kar je njegovega. „Koroški Slovenec“ zre v njem svojega očeta. Odličnemu paru naše najiskrenejše čestitke!

Sveče. Mamice umirajo, tako je poročal zadnjič naš list in zopet smo izgubili dobro in pridno slovensko mamico Klaro Rožman na Polani. Umrla

je stara 57 let v celovški bolnici na operaciji slepiča. Pogreb je bil 2. septembra ob veliki udeležbi ljudstva na farnem pokopališču. N. p. v m. Truplo Hermana Poschingera, sina tuk. uradnika, katerega so pogrešali od junija, je našel nek hribolazec pod skalo na malem Stolu. Krokariji so truplo že tako razdejali, da so morali iskati posamezne ude daleč naokrog. V sveški mrtvašnici je komisija pregledala truplo, a ni mogla dognati vzroka smrti. Gre govorica, da je Poschingerja nekdo moral potisniti čez skalo v prepad, a dokazov za to ni. Truplo ponesrečenca so prepeljali v Borovlje, kjer je bilo pokopano.

Žitara vas. V noči na 4. sept. se je domov grede iz Pliberka ponesrečil v strugi Bele Pirovc Kancijan, pd. Bregar v Kotu, znani izdelovatelj senenih vil. Našli so ga v strugi mrtvega z veliko rano na glavi. Sumi se, da je zadobil mož rano pri padcu z voza, ki se je na ovinku prevrnil, in nato v omotici zašel v reko Belo, kjer je našel smrt. Odplavila ga je približno 1000 m daleč in ga vrgla nato na suho. Pogreb se je vršil v četrtek ob veliki udeležbi sorodnikov in prijateljev, katerih je imel rajni radi svoje vljudnosti prav mnogo. Naj počiva v miru, ostalim naše sožalje!

Drobiž. Za kaplana v Borovljah je imenovan o. Josef Sadleder, v Vetrinju č. Oto Donaubauer, za provizorja v Globasnici štebenjski dekan č. J. Kindlmann. — Minuli teden je bila ustanovljena stanovska organizacija koroških zdravnikov, kateri načeljuje celovški primarij dr. Schindelka. — Vladni komisar dr. Burda je prevzel pod svoje nadzorstvo še zadnje preostalo koroško socialno zavarovalnico: bolniško zavarovalnico koroških zasebnih nameščencev. — Odpovedana je pogodba med bolniškimi zavarovalnicami in nadaljnimi osmimi zdravniki, med njimi tudi dr. Kuschlanu v Pliberku in dr. Röslerju v Šmohoru. — Grad Čače pri Čajni na Zili so nedavno posetili princ Pavl in princesa Olga iz Jugoslavije, angleški princ Jurij in njegova zaročenka grška princeza Marina. — V Vrbskem jezeru je pri Vrbi utonil pri kopanju dunajski zdravnik dr. Husserl. — 5. t. m. je odpotoval iz Vrbe prezident Miklas z družino. — Širi se nepotrjena govorica, da je zbežal bivši minister Schumy z ženo neznanokam, ker je baje zapleten v afero Landbund-nacionalsocialisti.

NAŠA PROSVETA

Bodimo narod poštenjakov!

Značajan sam, še v ljudstvu značaj oživljaj, goji in krepčaj, na to mi prvo skrb obračaj, to naša je naloga zdaj!

(Gregorčič.)

Veliki Krek, oče slovenske prosvete, pravi v svoji knjigi o socializmu sledeče: Če bi zamogel seči v vsako slovensko srce, bi bil moj prvi opomin: Spoštujmo cerkveno oblast! Če se ta zaničuje in smeši, gine hkrati državna, stanovska, narodna in očetna oblast, izpodkopavajo se temelji življenja in ljudstva zeva nasproti grozen prepad. To je Krekov veliki klic po odločni katoliški zavesti, vodilen tudi za našo prosveto. Kdo bi zameril našim mladini, ki je iskala ciljev življenja in smisla trpljenja, ki si je želela veselja za delo in žrtev! Danes, fantje in dekleta, vemo, da edino v veri zamoremo gledati vse življenje kot dragocen božji dar, ki se ga ne zametava in blati, marveč visoko ceni in spoštuje. Dragoceno nam bodi to spoznanje in v njem bodimo odločni in brezkompromisni!

Odločni in brezkompromisni pa bodimo tudi kot sinovi in hčere slovenske matere, kot člani slovenske narodne družine! Naša narodna zavest je zavest kulturne in duševne vzajemnosti slovenskega naroda. Iz naroda smo se narodili, iz njega smo sprejeli vzgojo in omiko, iz njega smo se zazrli v vso lepoto obdajajočega nas stvarstva in Stvarnikovo. Zato dolgujemo svojemu narodu ljubezen in spoštovanje. Ljubiti hočemo svoj narod s podvojeno silo tako, da bomo še bolj kot doslej ljubili svoje domove in svojo zemljo, ves lep slovenski svet v pesmi, šegi in govorici ta naš lep slovenski jezik. Še bolj se hočemo ljubiti medsebojno kot bratje in sestre ene družine in misliti le, kako bomo dobro njeno seme. Nočemo pa v svojih vrstah razkrajajočega nacionalizma, ki mu je narod sam svoj cilj, marveč hočemo rasti še v spoštovanju do narodov-sosedov, bratov ene človečanske družine. Da bo pod tem božjim soncem dovolj prostora za vsakega poedinca in vsak narod.

Društvene vesti. Našim odrom! V Kranju obstoja „Založba ljudskih iger“, ki gre za tem, da društveno igranje prenove in poglobi. Njeno delo sloni na katoliški vernosti slovenskega naroda in na njegovi narodni zavesti, na narodnih šegah in običajih. V prvem letu svojega obstoja je izdala „Slovenski pasijon“, „Igro o izgubljenem sinu“, „Trije kralji“, „Slehernik“ in še par drugih. V kratkem izide nekaj katekizem za igralce z naslovom „Pravi ljudski oder“ in še zbirka „Proslave“. Mesечно izdaja „Ljudski oder“, ki stane za Avstrijo letno 5 šil. Z ostalimi izdanji (še štiri knjige z najmanj štirimi igrami) stane letno samo 10 šil. Naroča se pod naslovom „Založba ljudskih iger v Kranju“. — **Pevskim zborom!** Neimenovan dobrotnik vam je plačal „Pevca“ za tekoče leto. Do avgusta se vam je redno dopošiljalo. V oktobru pa je tečaj za pevovodje, na kar že danes opozarjamo. — **Tamburaškimi zborom!** V založbi Jugoslovanske knjigarne je izšla Bajukova „Teoretična tamburaška šola“, ki podaja kratko razlago osnovnih pojmov glasbene abecede, natančen nauk o tamburaških inštrumentih in vaje za posamezne inštrumente ter cel zbor. Tamburaška godba, če je slaba, je dvakrat grda, za to sezite po šoli! — Knjižničarskim odsekom! Obljubljene knjige so došle in jih razpošljemo do oktobra. Dotlej skrbite za ureditev knjižnic!

Osrednja prosvetna pisarna.

Globasnica. Izobraževalno društvo uprizori na Rozarsko žegnanje, t. j. dne 16. septembra ob 3. uri pop. v dvorani pri Šoštarju igro „Ben Hur“. Ker je igra res vredna, da si jo ogledate, vas opozarjamo na njo vse. Odbor.

Dob pri Vrbi. V nedeljo dne 18. t. m. gostujejo pri Kobenciču v Dobu člani šentjakobske fantovske zveze z igro „Izgubljeni sin“. Začetek točno ob 3. uri pop. Oglejte si jo!

GOSPODARSKI VESTNIK

O sadnih prešah in mlinih.

Mošta se obeta letos mnogo, posebno hruškovega. Njegova veljava in trpežnost pa bo v veliki meri odvisna od dobre in uspešno delujoče preše. Te nam ni treba iskati po kakšnih tovarniških cenikih, imamo jo doma. Naše stare in trpežne preše na hrastovo klado, drevo in lesen vijak ali vreteno so prav dobre. Trpežne so, saj držijo po sto in več let. Še to dobro lastnost imajo, da delujejo, če jih prav naravnamo, po več ur same, dočim fabriška stiskalnica dela samo tako dolgo, dokler jo goniš. V njih ni nič železnega in se ni bati, da bi nam mošt počrnel. To vse daleč odtehta njeno slabost, da je velika in zaleže mnogo prostora.

Niso pa primerne pri starih prešah škatlje. Prvič pride premalo vanje, drugič se naredi v njih predebel štok, da je mogoče iz nje iztisniti samo polovico do $\frac{2}{3}$ mošta. Ostalo ostane v štoku. Tem slabim lastnostim lahko odpomoremo, če uvedemo v naše stiskalnice „prešanje po koroškem načinu“. Škatljo je treba djati v stran, namesto nje pa napraviti na klado 1 kvadratni meter veliko ploščo z 1 decimeter visokimi robovi. Na tej plošči se potem preša s pletenicami. Te so lahko vrbove ali še boljše iz macesnovih desk. Tri do štiri cm debeli in 70 cm dolgi kosi desk se na motorno žago zrežejo v pol centimetra debele trske, katere se z medenimi željčki zbijejo v kvadratne dere. Železni žebliji prehitro zarjavijo in počrniijo. Zbijejo se po dolgem in počez toliko redko, da nastanejo luknjice pol cm široke. Nato se napravi iz tanke in 6 cm široke deske okvir 60krat 60. Pri prešanju se najprej na ploščo položi pletenica, nanjo pride okvir. V njega se pogrne en kvadratni meter velik prt tako, da so ogli ali cipi ravno na sredi okvirjeve strani. V ta pogrneni prt se nabaše polno zmečkanega sadja, nakar se to z iz okvirja molečimi cipi pokrije, okvir dvigne, na zavito pa položi nova dera. Stvar se ponavlja, dokler se ne popolnoma naravna gor do drevesa. Navrh se položi iz močnih desk navzkriž zbita plošča ali baba, se založi in pritisne. Drevo naj bo dolgo, da se na vijaku pritrdjena teža čim večkrat pomnoži. Preša na drevo je nekaj vzvod. Čim krajše je založen in čim daljši je, toliko več je moči. Zato se pritisk lahko ojači s tem, da se dere potisnejo čim bližje k stebrom, kjer se zakladajo kele ali zagvozde. Čim manjši je razdalja od zagvozda do sredine der, tem hujše lahko stisnemo. Za obtežitev vijaka je najbolj primeren betonast kamen, ki se ga lahko kar na vijaku naredi. 1 kubični meter betona tehta 22 g, četrt kubika pa je za navadno prešo čisto dosti.

S tem načinom prešanja dobimo enkrat, če imamo 15 do 20 pletenic, 150 do 200 l mošta. Stisnemo pa lahko, ker se zelo hitro odteče, do petkrat na dan. Če lahko naprešamo 1000 l mošta dnevno, se nam ni bati, da bi sadje zgnilo ali postalo mehko. Mošt gre ves skozi prte in je zato zelo čist. Ker je nad vsakim zavrtkom dera, po kateri se mošt odteka, ga lahko vsega iztisnemo. Pri hruškah moštnicah se iztisne do 80% teže. Posebni prti za prešanje (Pressleinen) so zelo trpežni, a tudi precej dragi. Namesto njih se lahko vzame redko žakljevine (Jutte), ki jo lahko preskrbi domači trgovec. Meter prešnega prta stane okoli dva šilinga, meter žakljevine pa en šiling.

Naši dedje so sadje tokli z lesenimi kiji. To delo ni bilo slabo, če je bilo temeljito opravljeno. Zahtevalo pa je veliko napora. Danes imamo sadne mline različnih tovarn. Ti imajo kamenite ali betonnaste valjarje, ki se vrtijo drug proti drugemu. Ti mlini so precej dragi. Boljši in cenejši so mlini, ki jih izdelujejo domači umetniki kolarji v okolici Pliberka. Tak mlin ima lesen valjar, v katerega so vdeleni močni železni ali jekleni obroči, ki so lahko spiljeni na zobe kot žaga. K temu valjarju pritiska posebno potiskalo sadje, obroči pa ga stružijo drobno kot naribane kumare. Dobijo se z enim ročnim ali dvema z mlinom zvezanima potiskaloma. Zadnji so samo za motorni pogon. Delujejo zelo dobro in hitreje kot vsak drugi sadni mlin. Stanejo pa od 80 do 130 šil. M. K.

Kmetje, semena razkužite! Iz naših krajev pa tudi od drugod se čujejo pritožbe, da je letos trda snet napravila mnogo škode. Marsikdo misli, da bo moral seme zamenjati z zdravim. Gotovo se je že mnogi kmet odločil zato v boju proti zavratni žitni bolezni. Seme s trdo snetjo pa se ne da dognati, zato se svetuje, naj bi kmetje vsako leto seme razkuževali. Za rapkuževanje se dobijo posebne sestavine, ki uničujejo razen sneti še razne druge žitne bolezni. Naročajo se pod imenom „tillant“ ali „ceretan“ i. dr. Načina razkuževanja sta dvojina: ali potom prašenja ali namakanja. Splošno se nasvetuje suho prašenje, ki ne uničuje kaljivosti in zahteva tudi manj dela. Saj je treba samo kupljeni prah dobro pomešati s semenom in se to lahko stori pred setvijo. Razkuži se samo toliko semena, kolikor ga isti dan posejemo. Razkuževanju je na vsak način dajati prednost pred menjavanjem semena, ker se pri slednjem kmet le prelahko uračuni. Če nismo novega semena zadostno preizkusili, se navadno znižajo žitni pridelek.

Apno nas bo rešilo. Za uspešen razvoj naših kulturnih rastlin je neobhodno potrebno, da je v zemlji, na kateri jih pridelujemo, tudi zadosti apna. Apno pa izboljšuje tudi zemljo v marsikaterih ozirih. Apno veže in napravi neškodljive kisline, ki v zemlji preprečujejo razvoj in rast. Nadalje podpira delovanje koristnih bakterij, ker zemljo razkužuje, in urejuje množino vode s tem, da veže zimsko vlogo. Pregovor pravi, da apno na polju in travniku očeta obogati, sina pa osiromaši, kar postane resnica, če pri tem pozablamo na gnojenje, ki je za pospešeno rastlinsko rast dvakrat potrebno. V tem slučaju apno ne obogati samo očeta, marveč tudi sina. Na pomanjkanju apna trpijo težke in mokrotne zemlje, pa tudi lahke in peščene. Tako zemljo naj se poapnuje, da ima gnojenje z gnojem ali umetnimi gnojili pravi uspeh. Tudi rastline neobhodno potrebujejo apno, seveda nekatere več, druge manj. Za gnojenje z apnom rabimo najbolje apneni prah iz apnenic. Apnomo najbolje v jeseni in sicer raztrosimo apneni prah ob suhem vremenu na široko po njivi ter ga potem ob priliki jesenskega oranja zaorjemo. Na lahki zemlji se ga raztrese na en oral 400 kg, na kisli do 1000 kg. Na poapnana njivo se najboljše seje ozimina ali spomladi oves. Tedaj odpade gnojenje z hlevskim gnojem. Apna naj se vsakih pet ali sedem let enkrat. Enako potrebno kot za njive je apno za travnike, koder ga jeseni s travniško brano zabranamo. Dovolj je pri nas težke, mrzle in kisele zemlje, povsod naj poizkusijo z apnom in ne bodo razočarani! (Posnemamo po „Gospodarskem listu“ s pridržkom, da se k temu nedvomno kočljivemu vprašanju našega kmetijstva oglasijo s svojimi izkušnjami tudi naši gospodarji.)

Koliko glav živine? Pravilno je, da imamo le toliko glav živine goveje v hlevu, kolikor jih lahko dobro prereditmo skozi celo leto. Bolje je n. pr., da imamo le štiri krave, ki nam dnevno donajajo skupno 48 litrov mleka, kakor pa šest krav, ki molzejo na dan le 30 do 40 litrov mleka. Da je to velika razlika, mora vsakdo uvideti. Pri tem ne

smemo pozabiti na mlado govejo živino, ki jo moramo tudi dobro in obilno krmiti, ako hočemo, da bo kaj iz nje. Na premnogih kmetijah vidimo slabo rejene, malo mlečne krave in preslabo mnogo govedo. Zakaj? Le prepogostokrat zato, ker pride na pridelano krmo preveč živali. Med pridelanimi krmili in številom glav živine ni pravega razmerja. To je največja napaka hlevskega gospodarstva. Bogastvo hleva ni v številu glav živine, pač pa v kakovosti in donosu. Mesto da se bahaš, da imaš toliko glav živine v hlevu, delaj raje na to, da lahko porečeš, da imaš v hlevu krave, od katerih ti daje povprečno vsaka 12 do 15 litrov mleka dnevno. V številu živine te lahko vsakdo posnema, v mlečnosti pa te ne bo kmalu.

Lesno-gospodarsko zborovanje v Welsu. Povodom razstave „Les — avstrijsko vprašanje“ v Welsu se je vršilo gospodarsko zborovanje, na katerem je govoril dež. glavar Gleisner o pomenu lesa za avstrijsko gospodarstvo, ki je bil glavna skrb rajnega kanclerja. Previsoka je davčna in socialna obremenitev lesnega gospodarstva in tod je treba nujnega znižanja. Prezident avstrijskega lesnega gospodarskega sveta je povdaril taisto in hkrati navedel potrebo gospodarskega sporazuma z Nemčijo, ki je glavni odjemalec avstrijskega lesa. — Izgleda, da bo vlada z ozirom na važnost avstrijskega lesnega gospodarstva ukrenila potrebne korake.

Velikovški trg 5. sept. Biki 70—80, pitani voli 75—1.—, vprežni voli 80—90, mladi voli 75—80, molzne krave 70—80, klavne krave 65—75, svinje 70—80, plemenski prašiči 80—90, ovce 55—58, pšenica 37—38, rž 30—31, oves 16—17, ječmen 18—20, kuruza 21, ajda 22, brusnice 30—35, krompir 6—8, apno 4.— do 4.50, sirovo maslo 2.40 do 3.20 šil. za kg.

RAZNE VESTI

Ladje, ki ne morejo utoniti. Nek francoski izumitelj je izumil posebne vrste aparat, ki preprečuje utopitev ladje. Na francoski morski obali se je izvršil poizkus, kako ta naprava odgovarja namenom. Ladjo so spustili na morje in v njej je bil zaprt izumitelj. Nato so ladjo potopili v globino osmih metrov. Po nekaj minutah se je ladja spet pojavila na površju. Aparat, ki omogočuje, da se ladja ne potopi, je težak 25 kg. Izumitelj trdi, da bi moral biti aparat za največjo ladjo na svetu težak deset ton. Ta aparat bi rešil ladjo tudi tedaj, če bi voda že vdiralala vanjo.

Največja fotografija. Največja fotografijska portret na svetu sta podoba Lenina in Stalina, ki sta bili na proslavi 1. maja razstavljeni na Krasni ploščadi v Moskvi. Merita vsaka 25 metrov v višini in 8 metrov v širini. To je rekord svetovne fotografije, ki ne pozna večjih slik. Vsaka slika je sestavljena iz 600 delov.

Strojnice namesto pušk. Angleški strokovnjaki se bavijo z mislijo, da bi oborožili vsakega vojaka namesto s puško, s strojnico. Vojno ministrstvo je že preizkušalo primerne modele takih ročnih strojnic. Te ročne strojnice so lahke kot puške, ki jih nosijo vojaki na rami. Imajo pa neprecenljivo vrednost, da lahko oddajo vsako minuto 400 do 500 streliv. Najprej bodo z njimi oborožili konjenico in nato ostale oddelke. — Pač v znamenju miru!

Zadnje besede velikih mož. Pravijo, da je zadnji izrek na smrtni postelji nekak izraz vsega življenja, ker pade takrat vsaka krinka z obraza. Francoski revolucionar Danton je baje izjavil pred usmrčitvijo: „Priatelj, če so na onem svetu tudi revolucije, jaz se ne bom več vtikal.“ Slavni nemški pisatelj riedrich Schiller je dejal na smrtni postelji: „Rad bi še pogledal v sonce; vedno boljše je, vedno mirnejše.“ — Avstrijski komponist Mozart je baje dejal kot zadnje besede: „Dajte, da še zadnjič slišim godbo!“ — Krvoločna angleška kraljica Elizabeta se je smrti bala in je zavpila: „Celo svoje kraljevstvo dam za eno samo minuto življenja!“ — Pred očmi mogočnega Napoleona so korakale najbrže velike armade, ker je rekel: „Vojna truma.“

Dobro srce. Slavni ameriški predsednik Lincoln je v mladih letih veliko potoval. Bil je odvetnik in kot tak je nekoč jahal od sodniške obravnave. Mračilo se je že, ko zapazi s svojimi spremljevalci dve majhni lastavičici, ki sta padli iz gnezda. Brezuspšno sta se skušali dvigniti v zrak. Lincoln ustavi konja in stopi do lastavičic rekoč: „Pogledati hočem, če dobim gnezdo, iz ka-

terega sta padli mladi stvarci, treba jih bo spraviti nazaj.“ oK es tovariši iz niega norčujejo, jim odvrne: „Priatelji, če ne bi bil dal ubogih stvaric materi nazaj, bi danes ne mogel zatisniti očesa.“ — Poznejša leta dobrosrčnega Lincolna so ena sama povest plemenitega značaja in dobrega očeta ameriške domovine.

Tvoja mati. Slavni danski pesnik pravljic Andersen je bil dolgo časa v Italiji. Treba je bilo iti nazaj domov. Neki Italijan mu pravi: „Kako moreš na Dansko, ko je tvoja domovina tako pusta in neprijetna?“ — „Ali ti svojo mater manj ljubiš, če ni lepa?“ odvrne Andersen.

Mali ljudje. Pesnik in jezikoslovec Filotas je bil tako majhen in slaboten, da je moral imeti svinec pritrien na čevlje, da ga ni odnesel veter. Drugi trdijo o njem, da je nosil svinčene nogavice. — Anglež Hudson je meril tri čevlje in devet palcev. Ko je napravil angleški kralj nekoč pojedino, so prinesli na mizo med drugim tudi veliko torto. Kar se v splošno začudenje odpre torta na mizi in Hudson ponosno prikoraka iz nje.

Duhovnik-mučnik. V Sibiriji je nedavno umrl pater Aleksej Siertsjaninov, ki je skoraj vse življenje preživel vsled svoje vere v zaporih. Zaradi prestopa v katoliško cerkev ga je ruski car kaznoval s triletnim zaporom. Po razglasu verske strpnosti se je smel vrniti v Petrograd. Po boljševiški revoluciji je romal znova v ječo, odkoder so ga končno v 80. letu starosti pripeljali v Sibirijo v pregnanstvo. Tod je tolažil katoličane, s katerimi je delil usodo. Zdaj pa je konec njegovega trpljenja.

10.000 let staro pečenko so jedli. O priliki vrnitve neke znanstvene ekspedicije iz Sibirije se je vršila v Stockholmu slavnostna pojedina. Ekspedicija je na svojih raziskovanjih v Taigi v severni Sibiriji naletela na kose v ledu zmrznjenega mamuta. Kosi so bili sveži kot v pravi ledilnici. Del teh v ledu ohranjenih mesenih kosov prazgodovinskega mamuta je ekspedicija prinesla v Stockholm. Meso so preiskali in dognali, da je še užitno in o priliki pojedine so servirali med drugim tudi to 10.000letno pečenko. Menda jim je „prazgodovinska pečenka“ dobro teknila.

Človeški želodec. Marsikoga bo zanimalo, koliko poje in popije zdrav človek v svojem življenju. Če vzamemo povprečno starost zdravega človeka 70 let, dobimo ogromne številke stotov raznih živil, ki jih je premler s svojimi slabimi, včasih celo z umetno narejenimi zobmi, ubogi zemljan v svojem življenju. Zdrav človek poje v 70 letih približno 14.000 kg kruha in drugih močnatih jedi. Če bi iz moke, ki jo zavžije človek, speklj hleb kruha, bi bil ta hleb dolg 25, širok 25 in visok 25 metrov ter bi meril 1200 kubičnih metrov. Nadalje pospravi človek vagon krompirja, več hektarjev solate, 60 stotov mesa, kar bi bilo lepa čreda 10 glav živine. Jaje poje približno 10.000, sladkorja pa porabi 50 metevskih stotov in 8 stotov soli. Ne zadovolji pa se človeški želodec samo z gosto hrano. Potrebuje mimo te tudi precej tekočine in izpije v 70 letih približno 165 polovnjakov vode in drugih pijač. Pri pijancih pa se ta množina pijače še poveča. Skupno poje zemljan v 70 letih približno 75.000 kg goste hrane in popije 47.000 litrov pijač. Vse te dobrrote bi komaj natovorili na 8 velikih železniških vagonov.

Junaška rasa. Ognjegasci so našli na nekem pogorišču čez noč pogorele krčme raco, ki je vztrajala kljub neznosnemu ognju in vročini na jajcih. Njena glava je bila ožgana, perje se je kadilo, kljun je odpirala široko od vročine, ker je sedela sredi same žerjavice v starem pločevinastem sodu, ki ji je bil določen za gnezdo. A nobena sila je ni odvrnila od materinske dolžnosti. Ko so jo odstranili in napojili, se je izkazalo, da so jajca ostala nepoškodovana. Deset dni pozneje je srečno splavala z deco, ki jo je otela hudi smrti.

Izobraževalno društvo v Globasnici

Vabilo
k igri

„Ben Hur“

ki jo uprizorimo o proliki Rozarskega žeganja t. j. dne 16. septembra ob 3. uri pop. v dvorani pri Sostarju. Začetek ob 3. uri

Igra je po svoji zgodovinski vsebini vredna, da si jo ogledate. ODBOR.